

FESTA SAN PUBLJU 2006

KITBA TA'

KENNETH CAUCHI B. Cons. (Hons)

HARSA LEJN IL-QNIEPEN TAL-KNISJA ARČIPRETALI TA' SAN PUBLJU

Il-qniepen tal-Knisja Arċipretali ta' San Publju jīgibuli nostalġija kbira. Niftakarni minn tħulisti mmur għal din il-festa ndoqq dawn il-qniepen u wara ta' tifel li kont ma kontx inkun nista' norqod bl-eċċitament. Jista' jkun li dan l-effett kien jiġi billi din il-festa tiftaħ l-istaġġun tal-festi. Kienet ukoll taħbat fi żmien l-eżamijiet ta' nofs is-sena skolastika li kienet tkun sitwazzjoni bħall-frotta pprojbita t'Adam. Kienet x'kienet ir-raġuni, il-karatteristika u storja unika li għandhom dawn il-qniepen hija dik li tigħidni lejhom illum.

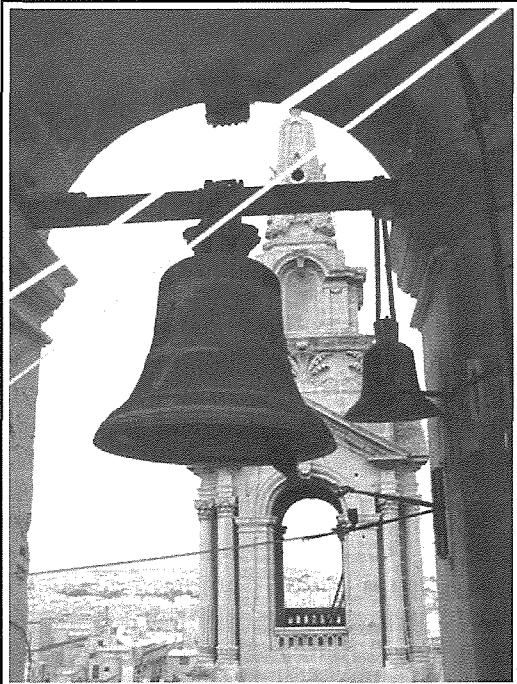
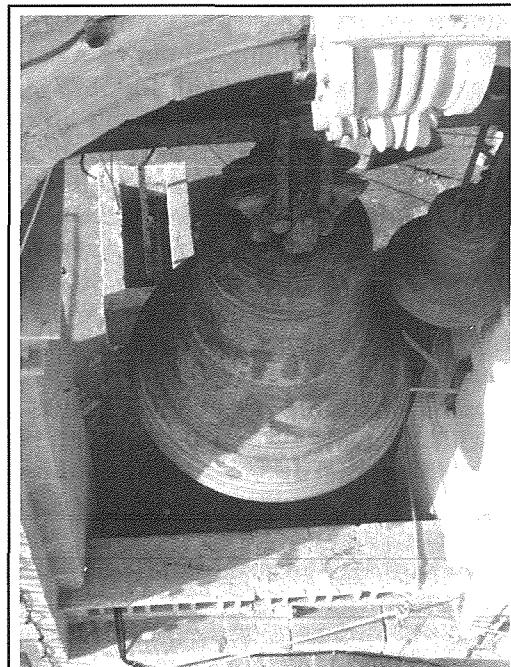
Fil-kampnari llum jeżistu sitt qniepen: il-qanpiena l-kbira tinsab għaliha fil-kampnar tat-tramuntana u hija l-aktar riċenti għax saret lejn nofs is-seklu għoxrin, filwaqt li l-hamsa l-oħra jinsabu fil-kampnar l-ieħor. Dawn ta' l-aħħar saru kollha fis-seklu dsatax u sejrin niffukaw fuqhom f'dan l-istudju. Dawn il-qniepen ma sarux kollha f'salt, imma tista' tgħid saru waħda waħda. Din kienet l-užanza antika; dik li l-qniepen kienu jiġu ordnati fuq bażi ta' daqs u piż u mhux intonazzjoni mužikali. L-ideja li jiġi ordnat 'sett' kienet għadha fil-bidu tagħha. Il-fatti juru li l-ewwel każ ta' sett kien għall-Knisja tal-Karmnu l-Belt meta l-fondituri aħwa Frangisku u Ģwakkin Tirgance fondew sett ta' erba' fis-sena 1791.

¹ Wieħed forsi bir-raġun jargumenta li qabel din is-sena nsibu sett ta' tliet qniepen fondut fl-1619 għall-arloġġ ta' San Ģwann. Dan żgur li ma jistax jitqies bħala l-ewwel sett għax il-kummissjoni saret għall-qniepen ta' l-arloġġ jigifieri bilfors kellhom isiru tliet qniepen f'salt biex fuqhom jindaqqu l-kwarti u s-siġħat.

L-eqdem ħiġiel ta' xi qniepen fil-Florianu jeħduna lura sew fiz-żmien; propriu fis-sena 1756 meta l-prokuraturi tal-Knisja kkunsinnaw lill-Aloisju Bouchut il-fondituri ta' l-Ordni ta' San Ģwann żewġ qniepen maqsuma li bejniethom kienu jiżnu 210 ratal. Ir-raġuni ta' din il-biċċa xogħol kienet biex Bouchut ifondi qanpiena jew qniepen oħra ġoddha għall-knisja.² Kienet x'kienet id-deċiżjoni jidher li Bouchut qatt ma wasal biex qeda lill-Furjaniżu tant li laħaq miet u l-qniepen mixquqa baqgħu fil-funderija. Wara mewtu f'Marzu ta' l-1766 Giovanna l-armla tiegħi, raddet dawn il-qniepen lura lill-prokuraturi. Dan kollu jidher f'kuntratt datat 8 ta' Jannar tas-sena 1772 quddiem in-Nutar Fortunat Tramblett..³

Dawn il-qniepen miksura nghataw lill-aħħwa Trigance, successuri ta' Bouchut fil-Funderija ta' l-Ordni biex ifondu qanpiena ta' madwar 5 qnatar. Ma' dawn huma žiedu qanpiena miksura oħra ta' 142 ratal, kif ukoll 148 skud, 1 tari u 2 grani. Il-flus xorta ma servewx għax il-knisja kellha tissellef 100 skud mingħand certu Ģwakkin Locano għall-dan il-għan. X'sar minn din il-qanpiena ta' 5 qnatar li għamlu l-aħħwa Trigance ma nafux.⁴

F'kuntratt ieħor datat 30 ta' Settembru 1795 quddiem in-Nutar Silvestru Saverju Buttigieg it-teżorier tal-Kolleġġjata ta' San Pawl Nawfragu tal-Belt fil-kapaċċità ta' prokuratur tal-Knisja ta' San Publju, laqa' għandu qanpiena ġidida ta' 9 qnatar u 87 ratal li swiet lill-Furjaniżi s-somma ta' 1,087 skud, 8 tari u 8 grani. Il-kuntratt jishaq iswed fuq l-abjad li l-fondaturi Trigance kellhom jagħmlu tajjeb għall-kwalunkwe difett li

seta' jkollha l-kuruna tal-qanpiena minħabba xi porožita; fatt li juri kemm kienet, għadha u tibqa' ħaġa faċċi li din il-problema tingqala' fil-kuruna.⁵ Din il-qanpiena issemมiet 'Publia' li aktar tard inbiegħet u għadha teżisti u tintuża sal-lum bħalha l-qanpiena l-kbira ta' Hal Kirkop. Fl-1877 Ġulju Cauchi fonda qanpiena ddedikata lill-Madonna ta' Lourdes li llum tinsab fil-faċċata tal-kampnar tan-nofsinhar. Din il-qanpiena thallset mill-Markiż Scicluna u ġiet tiżen fuq l-40 qantar. Kellu jkollha l-istess intonazzjoni tal-qanpiena l-kbira tal-Bażilika tal-Karmnu tal-Belt liema kundizzjoni jidher li ma ġietx issodisfata għax l-intonazzjoni ta' dawn iż-żewġ qniepen hija ferm distinta minn xulxin. Ĝustament il-Furjaniżi ma qaqħdu iħaqquha ma' Ġulju għax għamlilhom qanpiena li kellha tkun il-prekursur ta' karriera brillanti li wasslitu biex għamel isem f'Malta fit-tfondija ta' qniepen melodjużi. F'bosta kitbiet tissemma qanpiena kbira gdida li thallset minn benefattur Furjaniż bl-isem ta' Gejtanu Mangion. Il-qanpiena tfondiet mill-fondit John Warner ta' Londra pero' ma jidhrix li din serviet wisq. Fl-1878 seħħi pass importanti ħafna fil-kamponologja lokali; dik li l-poplu ma kienx għadu injorant u jordna l-qniepen bl-addoċċ. Minn benefiċċju ta' Gejtanu Mangion il-Furjaniżi ordnaw qanpiena oħra mingħand Gulju. Ma nafux jekk dan il-benefiċċju kenux flus kontanti jew il-bronz tal-qanpiena li fonda Warner u li kienet issa mixquqa. Il-Furjaniżi rabtu lil Gulju li din il-qanpiena kellu jkollha intonazzjoni li mużikalment u akustikament tikkumplimenta l-qanpiena li kien għadu kif għamlilhom is-sena ta' qabel. Biss ta' min wieħed ifakkar li f'din l-epoka Cauchi kien għadu fil-bidu tal-karriera tiegħu. Għad li kien fondit kapaċċissmu, il-fatti juru li f'dan iż-żmien huwa kien qiegħed jesperimenta f'dan il-mestier.⁶

Il-qanpiena li Gulju għamel għall-Furjaniżi f'din is-sena ġiet tiżen fuq 28 qantar u ħarġet b'intonazzjoni kważi identika bħal dik li kien għadu kif lesta s-sena ta' qabel. Kif kienu ftehma fil-kuntratt, il-Furjaniżi irriservaw id-dritt li jirrifjutaw il-qanpiena. Gulju ma kellux triq oħra għajr li jagħmel oħra biex tiġi mużikalment kumplimentari kif kien il-ftehim. Il-qanpiena rrifjutata li ma kellha xejn hażin għajr li ma kenItx mużikalment kumplimentari ma' seħbithha malajr sabet sehma. Kif ġriet ix-xniegħha li l-Furjaniżi ma riduhiex, il-Qriema ta' San ġorġ talbu l-Gulju biex ibighħi l-Elhom *tale quale* bl-iskrizzjonijiet u d-dekorazzjoni kollha li kienu jappartejenu biss għall-Floriana.⁷ Intant f'kuntratt datat 14 ta' Marzu 1879 quddiem in-Nutar Ludovik Zarb, l-Arcipriet tal-Floriana, u Gulju Cauchi cedew kull dritt li kellhom fuq il-qanpiena lill-prokuratur ta' San ġorġ Hal Qormi.⁸

Gulju ta r-risposta s-sena ta' wara fl-1879 meta għamel qanpiena iż-ġieħi minn dik li spicċat Hal Qormi. Din il-qanpiena l-ġdidha ġiet tiżen fuq l-20 qantar u l-intonazzjoni tagħha ikku l-ġidu imu. L-intonazzjoni tagħha ġiet bejn weħed u ieħor ton 'l fuq minn din ta' l-ahħar, u għadha tintuża sal-lum għar-reċta ta' l-Anġelus tliet darbiet kuljum. Xogħol Gulju ngħoġeb mill-Furjaniżi u kien pronti ordnawlu qanpeina oħra iż-ġieħi fl-1880 u possibilment dik 'Tal-Vjatku' li l-annu fuqha ma jidhrix sew għax l-ahħar numru huwa mittiekel. Dawn illum jinsabu fil-kamponar tan-nofsinhar waħda maġjenb iż-żgħira fil-hnejja ta' wara u l-oħra tħares lejn Balzunetta rispettivament.

Għalkemm il-qniepen Furjaniżi ma jiffurmawx sett, huwa żgur li bejniethom jiffurmaw skala mużikali li tagħlaq bil-qanpiena l-kbira li saret fl-1954. Inkunu qiegħdin nghixu f'illużjoni meta naħsbu li xogħol Gulju kien impekkabbli.⁹ Biss min-naħha l-oħra r-reputazzjoni tajba li għamel, u li għadu jgawdi aktar minn mitt sena wara mewtu hija xhieda verament u tabilhaqq mistħoqqa għax hadem ħafna għaliha. Din dejjem qiegħdin insostnuha meta wieħed janalizza xogħlu minn *punto di vista* lokali.

